

GUIDE POUR LA TRANSFORMATION DE BIBLIOTHEQUES SCOLAIRES EN CENTRES MULTIMEDIA

Hogyan alakulhatnak át az iskolai könyvtárak multimediális önképző központokká

Párizs 1976. Les Presses de l'UNESCO. 64 oldal

A „centre multimédia” (angolul: multi-media centre) a könyv értelmezésében olyan iskolai vagy iskolán kívüli intézmény, ahol a tanulók könyvek, gépi eszközök, nyomtatott és elektronikus dokumentáció segítségével önállóan tanulhatnak és kutathatnak.

Ilyen intézményekről szóló francia könyvet ismertette a Magyar Pedagógia 1978/1. száma (Le document et l'information, leur rôle dans l'éducation; 176–178. old.). Hogy mégis felhívjuk az olvasó figyelmét egy azonos tárgyú, egy évvel később megjelent másik kiadványra, annak két oka van. Egyik: elolvashatják azok az érdeklődők is, akik az ott ismertetett, eléggé vastag kötet tanulmányozására nem szánják rá magukat. A lapszám kissé csalóka ugyan, mert a *Guide* . . . nagy alakú, de terjedelme így is csak harmada vagy negyede amannak. A másik ok: ez a könyv az UNESCO kiadványa, így nemcsak francia eszmék és értelmezések vannak benne, hanem egyetemesebb érdekű.

Két részből áll. Az első arról szól, miként lehet átalakítani az iskolai könyvtárt – vagy oktatási célt szolgáló közkönyvtárt – multimediális dokumentumközponttá, ahol a tanulók önállóan szerezhetnek ismereteket nyomtatott és képi dokumentumok, magnetofonok, televízió stb. segítségével, úgy, hogy a munka bármelyik pillanatában, fázisában szakembertől kérhetnek tanácsot. Úgy gondolnánk, hogy az ilyen ismeretszerzés főleg az idősebbeknek, a maturandusoknak, a felsőoktatásnak jó – de nem: van már ilyen multimediális könyvtár elemi iskolában is. A könyvnek ez a része nem ad lényegesen újat.

A második rész egy Genfben tartott, az UNESCO által összehívott értekezlet hat referátumának rövidített változatát közli. Az angol, a svájci, az amerikai, a svéd és a francia küldött számolt be az országában végzett kísérletekről. Az amerikai küldöttség a könyvtár átalakításának három változatát mutatta be: az egyiket az Unió egyik legszegényebb államában (Maine), a másikat az egyik legfejlettebb területen (New Jersey), a harmadikat egy magániskolában próbálták ki. Az utolsó referátum, szemléltető táblázatok sorával, arról tájékoztat, miként szervezhető ilyen központ eleve független belső intézményként, tehát nem meglévő könyvtárra alapozva.

Vannak a beszámolóban igen termékeny gondolatok a szervezésre, berendezésre, a személyzet képzésére és továbbképzésére vonatkozóan. De vannak feloldatlan kérdőjelek is. Milyen ellenállásba ütközik és milyen következményekkel jár a tantermi órák számának radikális csökkentése?

Hazánkban megvan ennek az oktatási koncepciónak a csirája: a tanyai osztatlan iskolában, ahol az egyik korcsoport gépi eszközök segítségével önállóan tanul, míg a tanítónő a másikkal foglalkozik. Ez azonban egyetlen oktatási formához kötődik. Hogy milyen nehéz lenne a kiterjesztése, azt már az esetleges leírás vagy vita nyelvi akadályai is jelzik. A könyv szövegét nagyon nehéz lenne magyarrá fordítani, mert több fogalmának jelölésére nincs még kifejezésünk. Mivel fordíthatnánk például a *documentaliste* szót? Az intézmény magyar elnevezése is problematikus; az „önképző” szót csak azért merem használni, mert az *auto-formation* többször előfordul a könyvben.

Pedagógiailag rokonszenves újítás. Nem szorítja ki a hagyományos osztályrendszerű oktató munkát, de a tanár- és tananyagközpontú, ellenőrzésre alapozott iskola helyére tanulóközpontú és a diák felelősségére építő oktató folyamatot állít. Bár a multimediális önképzőműhely költséges, nem a vele járó anyagi terhek akadályozzák, hogy bevezessük. Nehéz lenne a tanár megváltozott szerepét és a tanuló ezzel járó felelősségét intézményesíteni. Ahol ilyen központ van, a tanár bármikor, tehát óra közben is, odaküldheti a diákokat, hogy valamilyen feladatot önállóan, kutatás formájában végezzen el – melyik igazgató örülne neki?

Annyi bizonyos, hogy ésszerűtlen lenne sietni a kipróbálással. Figyeljük a további publikációkat, meg fogjuk látni: mekkora és tartós lesz-e a siker. Azt azonban már most is megtanulhatjuk és átvehetjük, hogy lehetőségeinkhez mérten minél több időt, alkalmat és eszközt adjunk a tanulóknak az önálló felfedezéshez, mégpedig benn, az iskolában, ahol a hátrányos helyzetűek is igénybe vehetik.

Bán Ervin